

11.06.2024

POL-2024-69368

Työ- ja elinkeinoministeriö/VN/23554/2023.

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta**Asian tausta**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 7.5.2024 Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle liiketoimintakiellosta annetun lain ja kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta.

Laissa liiketoimintakiellosta (1059/1985) säädetään siitä, että liiketoimintakieltoon voidaan määrätä henkilö, joka on muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä olennaisesti laiminlyönyt liiketoimintaan liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia tai henkilö on syyllistynyt liiketoiminnassa rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä. Edellytyksenä liiketoimintakiellon määräämiselle on lisäksi, että henkilön toimintaa kokonaisuutena arvioiden on pidettävä velkojien, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena.

Esitysluonnoksen mukaan osana kokonaisarviointia voitaisiin jatkossa huomioida myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa mainitussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Lisäksi säädettäisiin liiketoimintakieltoa koskevasta tietojenvaihdosta. Esitys liittyy direktiivillä (EU) 2019/1151 muutetun yhtiöoikeusdirektiivin (EU) 2017/1132 täytäntöönpanoon.

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus pitää hallituksen esitystä liiketoimintakieltolain muuttamisesta sääntelyä selkeyttävänä ja eheyttävänä sekä kokonaisuutena oikeasuuntaisena ottaen huomioon yhteiskunnan olennaiset kehityssuunnat, kuten globalisaation.

Edellä mainittu trendi näyttäytyy Poliisihallituksen näkemyksen mukaan myös talousrikollisuudessa ja muussa liiketoiminnassa rikolliseksi katsottavissa menettelyissä, joita ei voida pitää vähäisenä eli toisin sanoen liiketoimintakieltolain soveltamisalalla. Hallituksen esitystä voidaan pitää erityisen oikeasuuntaisena ja kannatettavana vastaamaan tilanteisiin, joissa liiketoi-

mintakieltoa pyritään kiertämään jatkamalla liiketoimintaa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa sekä muussa rajat ylittävissä talousrikollisuudessa. Tämän tyyppisestä menettelystä on havaintoja esimerkiksi Suomen ja Viron välillä. Nykyisellään liiketoimintakiellosta annettu laki ja soveltamisala ei mahdollista tämän tyyppiin tilanteisiin puuttumista turvaamistoimenpitein. Lisäksi on huomattava, että Poliisihallituksen tietojen mukaan määräytyvät liiketoimintakiellot ovat vähentyneet viime vuosien aikana esimerkiksi liiketoimintakiellosta annetun lain 8 §:n vireillepanoaikaa ja yleisesti talousrikostutkintaa koskevista haasteista johtuen.

Edellä mainitut lähtökohdat huomioon ottaen liiketoimintakiellon soveltamisalaa laajentamalla voitaisiin tehostaa turvaamistoimenpiteen käyttötarkoitusta, jolla toisin sanoen pyritään estämään liiketoimintakieltolaissa kuvattun vahingollisen toiminnan jatkaminen. Mainittujen seikkojen lisäksi soveltamisalan laajentamisella voitaisiin lisätä pelotevaikutusta ja tehostaa rikollisen menettelyn sekä muun taloudellisesti ei-toivottavan käyttäytymisen ehkäisemistä tai hallitsemista. Poliisihallituksen arvion mukaan turvaamistoimenpide ja sen uhka voi pidätellä tai estää potentiaalisia rikoksentekejiä ryhtymästä rikokseen tai muuhun moitittavaan menettelyyn. Samalla myös muille henkilöille kuin rikoksentekeijöille luodaan kannustin olla ryhtymättä rikoksiin.

Hallituksen esityksessä arvioitua kantaa siitä, että soveltamisalan laajentaminen ei merkittävästi lisää esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja toisaalta tuomioistuinten työmäärää voidaan pitää perusteltuna. Käytännössä liiketoimintakieltoasian tutkinta tapahtuisi edelleen esitutkintaviranomaisen toimesta joko oma-aloitteisesti edellytysten täytyessä tai tarkemmin määriteltujen viranomaisten, kuten syyttäjän, pyynnöstä. Alustavan arvion mukaisesti käytännön vaikutukset esitutkintaprosessiin jäisivät vähäisiksi.

Hallituksen esityksessä on otettu kantaa kansalliseen ja kansainväliseen tiedonvaihtoa koskevaan sääntelyyn. Poliisihallitus kiinnittää huomiota asianmukaisten tiedonvaihto- ja saantisäännösten merkitykseen, jotta liiketoimintakieltoasäännöksiä voidaan tehokkaasti soveltaa esitutkinnan aikana sekä myöhemmin rikosprosessissa. Tiedonvaihdon toteuttaminen sekä mahdollisten sääntelyesteiden purkaminen liiketoimintakieltolain soveltamisalalla tulisi huomioida myös tiedonvaihtoa sekä siihen liittyviä säännöksiä arvioivassa työryhmässä.

Liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksien arvioimiseksi ja toisen jäsenvaltion määräämisen kiellon huomioon ottamiseksi tulisi myös selvittää tietojärjestelmiä koskevia kysymyksiä. Hallituksen esityksessä mainittua kokonaisarviointia ja erityisesti esitutkintaviranomaisen työskentelyä edistäisi se, mikäli käytössä olisi esimerkiksi yleiseurooppalainen rekisteri ja/tai kyselymahdollisuus. Edelleen voidaan todeta, että esitutkinnan tehokkuutta parantaisi, jos viranomaisen päätös liiketoimintakiellosta Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa olisi ladattavissa ja käytettävissä esitutkinnassa. Tehostava ja nopeuttava vaikutus esitutkintaprosessiin edellä maini-

tulla rekisterillä olisi ilmeinen verrattuna menettelyyn, missä tietojen saaminen olisi toteutettava esimerkiksi kansainvälisin oikeusapupyynnöin tai -määräyksin. Kokonaisarvioinnin toteuttamiseksi tulisi varmistaa, että edellä mainitut tiedot ja muut kokonaisarvioinnin kannalta merkitykselliset tiedot ovat myös tuomioistuimen käytettävissä.

Tässä lausunnossa on otettu huomioon keskusrikospoliisiin sijoitetun valtakunnallisen liiketoimintakieltokoordinaattorin kannanotot.

Poliisijohtajan sijaisena
Poliisiylitarkastaja

Vesa Pihajoki

Poliisitarkastaja

Mikko Kiiski

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.06.2024 klo 16:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Liitteet

Jakelu

Työ- ja elinkeinoministeriö/kirjaamo.tem@gov.fi

Tiedoksi

Poliisihallitus/esikunta
Poliisihallitus/rikostorjunnan vastuualue
Keskusrikospoliisi/tutkintaosasto/erityistoiminnot